

פשיטת רגל

קדחתניים, כיצד לצאת ממצב הביש — שלתוכו נכנסו קברניטי המשק דווקא בעיניים פתוחות מאוד. כמו אצל כל פושט-רגל שעסקיו טרם נסגרו רשמית על ידי כונסי-הנכסים, יש גם כאן רק שתי אפשרויות — שניתן לשלכן יחד: אפשר לנסות ולהגדיל את הכנסות המדינה במטבע-חוץ, ואפשר לנסות לצמצם את ההוצאות במטבע-חוץ. העיקר הוא, שיש להחזיר את הפער בין ההכנסות להוצאות, חזרה אל הרמה „הנורמאלית“ שלו, דהיינו

מאת הפרשן הכלכלי של „העולם הזה“

מאוד, גרמה להברחה רבתי של כסף לחו"ל. אין להניח שיחזרו על נסיון אומלל זה, אלא אם כן יגיעו מים עד נפש.

הפער הולך וגדל

צב זה, שלמעשה אין רכוש קבוע במטבע זר שיוכל לעזור למדינת-ישראל לכסות התחייבויות פיתאומיות וגדולות בחו"ל, אילץ את בנק-ישראל ליצור את הרזרבות

ב-30 לספטמבר 1969, בשעה 23.59, אירע אסון נורא למדינת-ישראל: קרה הדבר, שדויד (דולק) הורר ביק, 72, נגיד בנק-ישראל ואחד האנשים שהחלטותיהם עשו יות להשפיע על כיסו של כל אורח, הוהיר מפניו וטען שלעולם אין להרשות שיקרה. אם אכן תהיה סכנה שה' אסון יתרחש, קבע דולק בן ה-72, לשעבר חבר קיבוץ השומר הצעיר בית-אלפא, יהיה על ממשלת-ישראל לנקוט בשורה של צעדי-חירום, שלעומתם יראה מישטר-הצנע של

נגיד הורוביץ

ל-500 מיליון דולר. על עצמאות כלכלית, כבר איש היום אינו מדבר עוד.

נסיונות השנור

נכשלו

חידה ניסתה הממשלה ללכת בדרכים המקובלות עליה מאז קום המדינה. בעת ביקורה בארצות-הברית, ביקשה גולדה הלאה נוספת של 600 מיליון דולר — 200 מיליון לשנה בשלוש השנים הקרובות. הסכום, כפי שמתי-ברר מהנאמר כאן, אינו מיקרי.

טרם שמענו על הסכמה אמריקאית לבקשה זו — וייתכן שהמייבוק התיאטראלי של גולדה נועד לשם תזכורת לניקסון — אך דבר אחד ברור: בקשה זו תפתח פתח רחב ללחץ אמריקאי — ורק תדחה את פיתרון הבעיה לעוד שלוש שנים. ואז, כמובן, יהיה עוד יותר קשה לפתור אותה. פינחס ספיר נסע אף הוא לארצות-הברית, בלי הרבה רעש, מייד אחרי הבחירות. מטרותו — לדברן את פעולות המגנבת ולגייס השקעות נוספות בישראל.

אולם ספק רב אם ספיר הצליח לעצור את הירידה התלתי-לה, המסתמנת מאז 1967, בהכנסות ממקור זה. סך-הכל התרומות מארה"ב הגיעו ב-1968 ל-220 מיליון דולר. ב-1969 יגיע הסכום ל-180 מיליון בערך. ב-1970 צפויה ירידה נוספת. ההשקעות של אמריקאים בישראל — לא רק של יהודים — הגיעו ב-1968 ל-230 מיליון דולר (זה כולל את אגרות-החוב הממשלתיות שנמכרו בחו"ל) וסכום זה מהווה שיא: אין להניח שיושג שנית ב-1969. אנשי עסקים אינם אוהבים, בדרך כלל, להשקיע את כספם במקומות ששם יוריים ומפוצצים.

הולכים לחלוב

את האזרח

ה, איפוא, עומדת הממשלה לעשות? תוכל לצפות בשנת 1970 — ואולי כבר בחודש זה — לפעולות הבאות, מיקצתן או כולן, בכת-אחת או בהדרגה:

- ייעשה מאמץ להקטין את היבוא שאינו ביטחוני ושאינו מסייע לייצוא. פירוש הדבר — קודם כל מוצרי צריכה. הדבר ייעשה מן הסתם על-ידי מיסוי כבד נוסף על מוצרים כגון מכוניות, דלק, מכשירי-שמל, חומרי-בניין רבים, פריטי מזון מיובאים, נסיעות לחו"ל ועוד. המיסוי (המשך בעמוד 24)

האם צפויה שואה כלכלית? ★

האם יהיה כיחות? ★

מתי יוגדלו המיסים? ★

חזרה לתקופת הפיקוח? ★

מי ייכגע? ★

שר-אוצר איונד ספיר

דוב יוסף בשנות ה-50 כבית-הבראה. המעניין הוא, שאיש מאזרחי ישראל לא היה חש שהאסון אומנם אירע, אילמלא דיתחו העיתונים על כך כעבור שבוע ימים. החיים נמשכו כרגיל — ועדיין הם נמשכים כך — כימעט חודשיים אחרי האסון הנורא.

האסון: רזרבות בנק-ישראל במטבע-חוץ ירדו אל מתחת לקו האדום של 500 מיליון דולרים אמריקאים. כרגע הם עומדים בערך על 450 מיליון, ויש סיכוי סביר שעד סוף השנה האזרחית ירדו לסביבת 400 מיליון.

תועלת מפוקפקת

יכוני סביר — אך אין כלל הכרח שהדבר יקרה. אם ירצו דויד הורוביץ או שר-האוצר בכך, תחזורנה הרזרבות בסוף דצמבר שוב אל מעל לקו האדום. הדבר כלל אינו כרוך במאמץ גדול. הסיבה: דורכות אלו אינן אלא כספים של אחרים, שממשלת-ישראל לחתה אותם לזמנים קצרים או ארוכים יותר.

אולם — בנק-ישראל טרם השתמש בהלוואות אלו לצרכים שלמענם נלקחו. בשוק-הכספים הבינלאומי ניתן להשיג תמיד כספים כאלה לימים מיספר — למשל לתקופה שבין ה-29 לדצמבר 1969 לבין ה-2 לינואר 1970. במיקרה כזה יוכלו העיתונים לדוח על שיסור מפתיע ברזרבות של בנק-ישראל. דברים כאלה כבר נעשו בעבר. התועלת בהם מפוקפקת ביותר, ואין להניח שאכן יעשו גם הפעם.

בגידה באזרחים

זוי הרכוש הממשי של מדינת-ישראל במטבע זר — או בניירות-ערך שניתן להפכם לכסף בצורה מיי-דית — אינו ידוע בדיוק. אין גם ידיעה מדויקת על רכושם של אזרחי ישראל בחו"ל, שחלק ממנו מוחזק שם בצורה בלתי-חוקית.

על חלק מהסכומים האלה — כ-250 מיליון דולר המוחזקים בניירות-ערך זרים, ברשות, על-ידי אזרחי ישראל — חוכל המדינה לשים ידה בעת הצורך. הדבר כבר נעשה פעם, ב-1950, כאשר בעלי-מניות כאלה קיבלו מהאוצר את טבי-הדולר — התחייבות לשלם את התמורה בלירות יש-ראליות צמודות לערך הדולר, בתוספת 2% ריבית. פעולה זו הרסה או את האמון באוצר לתקופה ארוכה

המציאות מאחרי התיאוריות

בעייה אינה, איפוא, איזה קראום דמיוני ותי אורטי — אלא העובדה הפשוטה, שעלולים לסגור בפני מדינת-ישראל את אשני הבנקים בחו"ל. הדבר אינו מס-ליא ביותר, מאחר שחובותינו יגיעו, בסוף 1969, לסך 2,300 מיליון דולר בערך. לגבי משפחה ישראלית ממוצעת בת חמש נפשות, זהו סכום של 13,375 ל"י, והתשלומים שיש לשלם לחו"ל על חשבון חוב זה מגיעים לכ-950 ל"י לשנה.

מסי-ההכנסה הממוצע שניגבה בשנת 1968/69 מכל אזרח ישראלי היה 500 ל"י — או 2,500 ל"י למשפחה הממוצעת הנ"ל. פירושו של דבר, שיותר משליש של מס ההכנסה היה דרוש כדי להבטיח רק את תשלום הריבית ואת החזרת ההלוואות לחו"ל. מיספרים אלה גלויים לכל — כולל אנשי הכספים בחו"ל — ואין זה מפליא ביותר שהם מתחילים לשאול שאלות לא נוחות למדי.

עצמאות כלכלית

חלום שנגוז

יות והפסקת האשראי בחו"ל עלולה להמיט שואה כלכלית על המדינה, מתנהלים כעת באוצר בירורים